

BERÄTTELSE

TILL

1871 ÅRS LAGTIMA RIKSDAG,

ANGÅENDE

DEN AF RIKSDAGENS ÅR **1870** FÖRSAMLADE REVISORER
VERKSTÄLLDA GRANSKNING AF DE UNDER

KONGL. MAJ:TS OCH RIKETS KOMMERS-KOLLEGI

FÖRVALTNING ELLER KONTROLL STÄLLDA
FONDER OCH MEDEL.

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS A. CERDERGREN, 1870.

Vid den revision af Stats-, Banko- och Riksgälds-verken, hvilken undertecknade, af Riksdagen härtill utsedde Revisorer, innevarande år förrättat, har det jemväl tillhört oss att granska förvaltningen af och räkenskaperna för de under Kongl. Maj:ts och Rikets Kommers-kollegium ställde fonder och medel; Och sedan denna sistnämnda granskning numera blifvit fullbordad, få Revisorerne till Riksdagen härmedelst afgifva föreskrifven berättelse.

Dessa fonder och medel utgöras af manufaktur-diskontfonden, manufaktur-, tull- och beslags- samt Eskilstuna fristads-medlen äfvensom anslaget till reseunderstöd af fabriks- och handverks-arbetare jemte de särskilda anslagen till godtgörande af svenske och norske konsulers utgifter dels för nödstäldt svenskt sjöfolks och dels för andra medellösa svenska undersätters understöd och hemförskaftande.

Då Riksdagens nästlidna år församlade Revisorer granskat räkenskaperna angående manufaktur-diskontfonden för år 1867 och rörande öfriga fonder för åren 1867 och 1868, har den nu förrättade revisionen omfattat, hvad beträffar manufaktur-diskontfonden, år 1868 och, i fråga om de öfriga fonderna, sistförflutna år 1869.

Revisorerne hafva under denna revisionsförrättning jemväl tagit kändedom såväl af Kongl. Kommers-kollegii till Kongl. Maj:t afgifna underdåniga berättelse angående manufaktur-diskontfondens förvaltning år 1868 samt den berättelse särskilde af Kongl. Maj:t i nåder förordnade Revisorer aflemnad rörande nämnda fonds förvaltning och räkenskaper för samma år, som ock af Kongl. Maj:ts under loppet af året till bemälda Kongl. Kollegium aflättna nådiga bref i ämnen, som med förvaltningen af ifrågavarande medel ega gemenskap.

På sätt i Riksdagens sednast församlade Revisorers berättelse omförmäles, uppgick *manufaktur-diskontfondens* behållning vid 1867

års slut till ..... Rmt Rdr 1,737,683: 53.
deruti likväl voro inbegripne osäkra fordringar af
tillsammans 222,500 Rdr 81 öre.

Fondens *inkomster* genom räntor å utlanta
kapital utgjorde år 1868 ..... Rdr 151,530: 9.
hvertill komma:

magasins-afgifter, influtna vid Ull-		
magasinet i Norrköping	Rdr	193: 30.
hyresmedel för lägenheter der-		
städes	„	830: —
samt för a auktion försälda in-		
ventarier vid Ullmagasinet	„	106: 60.
		1,129: 90.

Summa Rmt Rdr 152,659: 99.

Transport 152,659: 99. 1,737,683: 53.

Transport Rmt R:dr 152,659 99. 1,737,683: 53.

Under samma år hafva *utgifterna* uppgått till följande belopp:

Ränta till Riksbanken för de å kreditivet begagnade medel	Rdr 71,052: 35.	
Förvaltningskostnader	„ 26,351: 43.	
Extra utgifter, såsom skrifmaterialier, postporto m. m.	„ 1,187: 44.	
Inköpta inventarier	„ 11: —	
Inbetalning till Riksgälds-kontoret i ersättning för det å riksstaten öfverflyttade, tillförene å manufaktur-diskontens vinstmedel omedelbarligen bestridda årliga anslag till Teknologiska institutet, på grund af Kongl. brefvet den 9 November 1841	„ 21,000: —	
Pensioner till f. d. Föreståndaren vid Ullkontoret i Norrköping F. C. Olsen och förre Ullsorteraren derstädes A. Andersson Rifve, enligt Kongl. brefven den 2 November 1866 och den 29 November 1867	„ 1,850: —	
Pensioner till f. d. tjenstemän och betjente vid indragna manufakturstämplingskontoren i Stockholm, Göteborg, Norrköping och Nyköping, enligt Kongl. brefvet d. 13 Juni 1862	„ 7,771: 37.	
Gratifikationer för en gång till en del af den afskedade personalen vid numera indragna Ullkontoret i Norrköping	„ 2,404: —	
Omkostnader för Ullmagasinshuset i Norrköping	„ 365: 73.	131,993: 32.
Och utgjorde således fondens vinst under år 1868	Rdr 20,666: 67.	
Då härifrån afräknas beloppet af de under året verkställda afskrifningar af äldre balanserade fordringar	„ 15,369: 22.	
har fondens behållning ökats med återstående	Rdr 5,297: 45.	
och uppgick densamma således vid 1868 års slut till	„ 1,742,980: 98.	
hvaruti ingå osäkra fordringar af tillsammans	207,910 Rdr 71 öre.	

De afskrifningar af manufaktur-diskontens osäkra fordringar, hvilka till omfördälda belopp af 15,369 Rdr 22 öre under revisionsåret egt rum, hafva Revisorerne funnit vara verkställda i enlighet med de, genom Kongl. Maj:ts nådiga bref till Kommers-kollegium af den 20 April 1849, i sådant afscende fastställda grunder.

Ofvan omnämnda utgiftspost af 2,404 Rdr grundar sig på Kongl. brefvet den 29 November 1867, enligt hvilket Kongl. Maj:t, i sammanhang med nådigt förklarande, att Ullkontorets i Norrköping verksamhet såsom ullsorteringsanstalt skulle med samma års slut upphöra, funnit godt att, i enlighet med Kommers-kollegii hemställan, tillägga åtskillige vid Ullkontoret då anställde tjänstemän och betjente såsom gratifikation det hvar och en af dem enligt stat tillkommande arvode för ett år räknadt. Revisorerne anse sig icke sakna anledning att särskildt omnämna, att, efter hvad Revisorerne inhemtat, samtliga desse tjänstemän och betjente endast på grund af förordnanden varit tills vidare vid Ullkontoret anställda.

Till närmare upplysning rörande manufaktur-diskontfondens ställning under revisionsåret bifogas ett deröfver upprättadt kapitalslut.

I likhet med hvad uti förut afgifna revisionsberättelser iakttagits, få Revisorerne i korthet redogöra för fördelningen af manufaktur-diskontens i låneväg disponibla tillgångar. Vid den i början af år 1868, jemlikt föreskriften i § 8 af det för manufaktur-diskonten gällande reglemente af den 8 Februari 1844, verkställda fördelning beräknades fondens säkra fordringar tillika med behållningen i Riksbanken samt under året inflytande räntemedel äfvensom hyresmedel af ullmagasinshuset i Norrköping uppgå till ett sammanräknadt belopp af 3,969,389 R:dr 38 öre. Sedan härifrån afdragits dels ränta å fondens kreditiv å Banken, dels, enligt gällande stat, utgående aflöning och annan förvaltningskostnad, dels gratifikationer för en del af personalen vid Ullkontoret i Norrköping, dels pensioner såväl till tvenne f. d. tjänstemän vid sistnämnda Kontor, som äfven till f. d. tjänstemän och betjente vid manufakturstämplingskontoren i Stockholm, Göteborg, Norrköping och Nyköping, dels reparations- och andra utgifter vid Ullmagasinet i Norrköping, dels skrifmaterialier och andra omkostnader, dels ersättning till Riksgälds-kontoret för en del af det från Riks-statens sjetta hufvudtitel utgående arsanslag till Teknologiska institutet, dels ock summan af de lån, med hvilkas återbetalning särskildt anstånd blifvit af Kongl. Maj:t i nader medgifvet, hvilka afdrag tillsammans utgjorde 187,574 R:dr 21 öre, samt derjemte blifvit afräknade ej mindre de 800,000 R:dr, hvilka, jemlikt Kongl. brefven den 9 December 1818, den 5 Maj 1841 och den 14 December 1866, böra till s. k. förlagslån användas, än ock ett belopp af 50,000 R:dr, som, enligt sistberörda nämnda bref, borde för år 1868 tilläggas förlagslånefonden, så antogs återstående tillgången för alla till lån i vanlig diskontväg berättigade idkare utgöra 2,931,815 R:dr 17 öre, hvarefter, och sedan för den särskilda lånerätt, som på grund af diskontreglementet tillkommer Eskilstuna fristads manufakturister och deras förläggare, af hvilka 81 bland de förstnämnde annått sig för ett tillverkningsvärde af 736,694 R:dr och 7 bland de sednare för en förlagssumma af 454,428 R:dr, blifvit ytterligare afsatte tillsammans 427,335 R:dr 87 öre, eller 33 $\frac{1}{3}$ procent för manufakturisterne och 40 procent för förläggarne, behållna tillgången ansågs uppgå till 2,504,479 R:dr 30 öre. Denna summa, fördelad emellan de till lån deraf berättigade idkare, lemnade en lånerätsprocent. för första klassens idkare af 7 $\frac{82}{100}$ procent, för andra klassens af 5 $\frac{73}{100}$ procent och för tredje klassens af 3 $\frac{91}{100}$ procent af nästföregående årens tillverkningsvärden, eller för första klassens idkare $\frac{66}{100}$ procent, för andra klassens $\frac{99}{100}$ procent och för tredje klassens $\frac{73}{100}$ procent mera än lånerätten nästföregående året utgjorde. Uträknad efter den sålunda fastställda lånerätsprocenten, uppgick lånesumman, för första klassens idkare, med ett sammanräknadt tillverkningsvärde af 19,408,666 R:dr, till 1,517,758 R:dr, för andra klassens, med ett tillverkningsvärde af 6,333,268 R:dr, till 371,446 R:dr och för tredje klassens idkare, med tillverkningsvärde af 15,700,027 R:dr till 613,871 R:dr.

På grund dels af gällande reglemente och dels af särskilda Kongl. resolutioner hafva följande fabriksidkare varit år 1868 berättigade att för sina tillverkningar under nästföregående året åtnjuta lånerätt i manufaktur-diskonten, nemligen:

i Första klassen:

48 Klädesfabriksidkare, af hvilka 38 i Norrköping, med ett sammanlagdt tillverkningsvärde af	R:dr	9,081,595: —
2 Porslinsfabriksidkare, med dito	”	986,272: —
3 Sidenfabriksidkare, med dito	”	648,390: —
2 Sidenbands- dito, med dito	”	23,092: —
10 Sulläders- dito, med dito	”	1,116,391: —
14 Glasbruksegare, med dito	”	1,186,464: —
24 Egare af jerngjuterier, mekaniska verkstäder, metallfabriker m. m., med dito	”	6,366,462: —

i Andra klassen:

9 Tillverkare af kulörta bomulls-, linne- och halfylleväfnader, med tillverkningsvärde af	R:dr	1,724,637: —
4 Oljeslageriegare, med dito	”	1,121,091: —
11 Pappersbruksegare, med dito	”	3,081,451: —
1 Tillverkare af pappersarbeten, med dito	”	338,846: —
1 Tillverkare af messingsarbeten m. m., med dito	”	22,803: —
1 Alunverksegare, med dito	”	44,440: —

i Tredje klassen:

14 Tillverkare af ofärgade bomulls- och linneväfnader, med tillverkningsvärde af	R:dr	3,337,483: —
6 Strump- och tricoväfnads-fabriksidkare, med dito	”	440,876: —
19 Bomulls- och lin-spinneriegare, med dito	”	11,224,833: —
2 Segelduks-fabriksidkare, med dito	”	543,213: —
1 Tillverkare af bleck- och plåtslagarearbeten, ...	”	153,622: —

Vidkommande det, jemlikt högstberörde nädiga bref af den 9 December 1818, den 5 Maj 1841 och den 14 December 1866, till förlagslån för anläggning och drifvande af större fabriksinrättningar af antingen ny eller väsendtligen förbättrad beskaffenhet a manufaktur-diskontfonden afsatta särskilda anslag af 800,000 R:dr, så voro vid 1867 års utgång dylika lån utestående till ett sammanräknadt belopp af 795,669 R:dr 59 öre, hvadan en odisponerad tillgång förefanns af R:dr 4,330: 41.

Under revisionsåret hafva inbetalningar a utgifna förlagslån egt rum till belopp af	”	110,500: —
hvarförutom, på grund af föreskriften i sist åberopade Kongl. bref af den 14 December 1866, från manufaktur-diskontfondens medel till förlagslånefonden öfverflyttats	”	50,000: —

Summa R:mt R:dr 164,830: 41.

Af dessa tillgångar hafva under loppet af år 1868 utassignerats följande af Kongl. Maj:t i nåder beviljade förlagslån, nemligen till:

1:o *Rosendahls fabrikers aktiebolag*, återstoden af det genom Kongl. brefvet den 22 Mars 1867 beviljade lån a 100,000 R:dr för drifvande af såväl bolagets a lägenheten Önans vid Trollhättan anlagda fabrik för slipning af träkubbar till pap-

persmassa, som dess å egendomen Korndahl i Mölndahls by uti Göteborgs och Bohus län befintliga pappersbruk	R:dr	32,000: —
2:o Fabriksidkaren <i>Carl Holmberg</i> , för utvidgande af hans i Lund belägna mekaniska verkstad och gjuteri, enligt Kongl. brefvet af nyssberörda dag	„	10,000: —
3:o Egarne af <i>Boda glasbruk</i> i Kronobergs län <i>E. Widlund</i> och <i>W. Scheutz</i> för nämnda bruks bedrivande, jemlikt Kongl. brefvet den 24 Mars 1868	„	4,000: —
4:o <i>L. F. Andersson</i> för bearbetande af hans vid Halängen i Dalsland belägna skifferberg, enligt Kongl. brefvet af sistnämnda dag	„	5,000: —
5:o Fabriksidkaren <i>G. W. Linderoth</i> för ytterligare förbättrande och utvidgande af hans i hufvudstaden befintliga ur- och kronometerfabrik, enligt Kongl. brefvet af sistnämnda dag	„	20,000 —
6:o Bruksegaren <i>Edv. Deutgen</i> för ändamålsenligt bedrivande af det honom tillhöriga Nyqvarns pappersbruk inom Stockholms län, enligt Kongl. brefvet af sistnämnda dag	„	40,000: —
7:o Bergmästaren <i>G. F. Ekenstam</i> och Civilingenjören <i>A. J. F. Ekenstam</i> det lån å 10,000 R:dr, som, enligt Kongl. brefvet den 23 Mars 1866, beviljadt <i>Fredriksbergs bolag</i> för ändamålsenligt bearbetande af bolagets inom Jönköpings län befintliga takskiperbrott, blifvit, i följd af bolagets upplösning, inbetaladt och derefter fått af Bergmästaren Ekenstam och Civilingenjören Ekenstam, såsom numera ensamme egare till ifrågavarande skifferbrott, jemlikt Kongl. brefvet den 20 Maj 1868, åter lyftas	„	10,000: —
8:o <i>Ströms aktiebolag</i> för dess i Norrköping anlagda fabrik för tillverkning af gröfre och medelfina kläden m. m., jemlikt Kongl. brefvet af sistnämnda dag	„	40,000: —
Summa R:mt R:dr		161,000: —

Och uppgick således totalbeloppet af utestående förlagslån vid 1868 års slut till 846,169 R:dr 59 öre. Vid samma tid återstodo att af förlagslåne-anslaget utbetala följande genom merberörda Kongl. bref af den 24 Mars 1868 beviljade lån, nemligen till Matematiske Instrumentmakaren *G. W. Lyth*, för utvidgande och förbättrande af hans härstädes anlagda fabrik för tillverkning af sjökompasser och andra nautiska instrument, 8,000 R:dr, Fabriksidkaren *A. J. Söderström*, för utvidgande af hans i Ulricehamn varande fabrik för tillverkning af tapeter och mattor m. m., 15,000 R:dr, Malmö yllefabriks aktiebolag, för dess yllevarufabrik i nämnda stad, 20,000 R:dr, samt Höganäs stenkolsverks bolag, för dess fabriker för tillverkning af eldfast mur- och taktegel, lerkärl, byggnadsornamenter och finare lerarbeten äfvensom glastillverkning, 40,000 R:dr. I afseende å öfriga genom sist omnämnda Kongl. bref beviljade förlagslån hafva Revisorerne inhemtat, att Ahlafors spinneri-aktiebolag afsagt sig det för bedrivande af dess i Elfsborgs län varande bomullsspinneri medgifna lån å 40,000 R:dr, samt att Fabriksidkaren *K. J. Westerström*, som under vissa vilkor fått sig beviljadt ett låneunderstöd af 10,000 R:dr för hans i Nybro köping uti Kalmar län anlagda fabrik för tillverkning af socker och sirup af potates, icke fullgjort hvad för samma låns utbekommande honom ålegat och, i följd deraf, förklarats detsamma förlustig.

Jemlikt den på grund af Kongl. brefvet den 30 Januari 1857 förda, i Manufaktur-diskont-kontoret befintliga särskilda räkenskap öfver fastigheter och inventarier, utgör värdet af den utaf manufaktur-diskontfondens vinstmedel för längre tid tillbaka inköpta, men numera till Riksarkivet upplätta fasta egendom här i staden .....

R:dr 90,000: —	
af ullmagasinsbyggnaden i Norrköping	” 54,000: —
„ manufaktur-diskontens inventarier	” 4,373: 30.
„ Ullmagasinets i Norrköping inventarier	” 1,300: 91.

Den af Ullmagasinet i Norrköping för revisionsåret upprättade kassaräkning äfvensom redovisningen rörande emottagen och utlemnad ull hafva jemväl blifvit af Revisorerna genomsedda; och hafva, enligt sistberörde redovisning, till Ullmagasinet under året för magasinering inlemnats 42,213 skalpund ull, derför af giften utgjort 193 R:dr 30 öre.

Jemlikt Kongl. brefvet den 4 December 1868, åtnjuter föreståndaren för ullmagasinsinrättningen i Norrköping ett årligt arvode af 500 R:dr, deruti inbegripet ersättning för skrifmaterialier och vedbrand för nödig kontorslokal, hvarförutom vid magasinet finnes anställd en gårdsdräng med årlig aflöning af 100 R:dr.

Revisorerna få vidare bifoga sammandrag af räkenskaperna för år 1869 rörande nedannämnda i ett sammanhang redovisade medel, nemligen:

1:o det å Riks-statens sjetta hufvudtitel anvisade årliga anslag af 10,500 R:dr till *manufakturernas befrämjande*, jemte de å berörda anslag från äldre tider uppkomna besparingar;

2:o de s. k. *tull- och beslagsmedlen*, hvilkas tillkomst grundar sig på 30 § uti Kongl. förordningen den 9 November 1830 till förekommande af olofflig införsel eller utförsel af varor, uti hvilken § föreskrifvits, att å kronans behållning af försäljningssumman för utländskt beslagsgods, som vore till införsel förbjudet, Tio procent skulle afsättas och ingå till det särskilda anslag, som af Kongl. Maj:t till manufakturernas befrämjande disponeras, äfvensom att på enahanda sätt borde användas dels en fjerdedel af den tull, som, enligt 11 och 12 §§ kunde komma att erläggas, dels ena hälften af det behållna värde, hvartill inhemska tillverkningar, som enligt 2 Kap. af samma förordning förbrutna dömdes, vid försäljningen uppginge;

3:o Den under namn af *Eskilstuna fristadsmedel* förekommande fond, hvilken utgöres af en del utaf köpeskillingen för en i Eskilstuna befintlig egendom, hvilken för längre tid tillbaka blifvit af allmänna, till fristadens bästa anslagne medel inköpt, sedermera varit åt enskild person till bedrivande af smidesförlagsrörelse upplåten och slutligen år 1837 å offentlig auktion försålts; samt

4:o det å Riks-statens sjetta hufvudtitel uppförda årliga anslag af 6,000 R:dr till *reseunderstöd* åt sådana arbetare i de särskilda näringsyrkena, hvilka önska i främmande länder förvärfva sig ökade insigter och konstfärdighet; — varande dessa räkenskaper i Kongl. Kammar-rätten granskade utan anmärkning.

Behållningen af samtliga ifrågakvarande medel utgjorde vid 1869 års början .....

R:dr 21,628: 4.	
och hafva inkomsterna under samma år uppgått till	” 17,910: 28.

Summa R:mt R:dr 39,538: 32.

Transport R:mt R:dr 39,538: 32.

Transport R:mt R:dr 39,538: 32.

Utgifterna under år 1869 hafva varit följande:

Premier för inom Wester-Norrlands län tillverkade finare lärfter	R:dr	834: 17.
Stipendier åt eleverne vid Teknologiska institutet och Chalmerska slöjdskolan i Göteborg	„	1,200: —
Understöd till industriella ändamål samt reseunderstöd åt fabriks- och handtverks-arbetare m. fl.	„	12,487: 50.
Arvoden	„	1,650: —
Aflöning till borgmästaren i Eskilstuna	„	875: —
D:o till fristadsläkaren derstädes	„	1,200: —
D:o till folkskoleläraren dersammastädes	„	100: —

R:dr 18,346: 67.

Och utgjorde således behållningen vid 1869 års slut ..... R:mt R:dr 21,191: 65, deraf 11,000 R:dr, på grund af särskilda Kongl. bref, utgifvits såsom låneunderstöd för industriella företag, samt 4,495 R:dr 89 öre voro, med stöd af Kongl. brefvet den 6 Februari 1839, dels i Jern-kontoret och dels i Stockholms Enskilda Bank emot ränta innestående.

De till allmogen i Wester-Norrlands län utbetalda premier för lärftsväfnader hafva under sednast förflutna 10 åren uppgått till följande belopp:

år 1860	R:mt R:dr	2,868: 28.
„ 1861	„	2,871: 45.
„ 1862	„	2,715: 57.
„ 1863	„	1,916: 5.
„ 1864	„	2,155: 93.
„ 1865	„	1,469: 99.
„ 1866	„	1,896: 56.
„ 1867	„	1,409: 33.
„ 1868	„	973: 15.
„ 1869	„	834: 17.

Och visar sig af denna jemförelsetabell, att under dessa tio år ifrågavarande premiemedel varit i nästan ständigt nedgående, och att den under sistförflutna året utbetalda summa uppgått till mindre än en tredjedel af hvad för berörda ändamål år 1860 utgått.

Revisorene hafva jemväl genomgått 1869 års räkenskaper, rörande dels de medel, till belopp af högst 2,700 Riksdaler Riksmünt årligen, hvilka Kongl. Kommers-kollegium, på grund af Kongl. brefvet den 30 Januari 1830, är berättigadt att från Kongl. Stats-kontoret uppbära, till godtgörande af svenske och norske konsulers förskotter till nödstäldt svenskt sjöfolks understöd och hemförskaffande, dels ock det genom Kongl. brefven den 14 September 1843 och den 6 Augusti 1858 å handels- och sjöfartsfonden till Kommers-kollegii disposition anvisade årliga anslag af 2,000 R:dr, att användas till ersättande af sådana bevisliga utgifter för svenskar, hvartill konsulerna, antingen i anseende till utgifternas beskaffenhet eller svårigheten att derå anskaffa fullständiga verifikationer, ej äro, enligt förut gällande föreskrifter, berättigade till godtgörelse af allmänna medel.

Ifrågavarande räkenskaper, hvilka till följd af en utaf Riksdagen gjord framställning numera böra, tillika med räkenskaperna rörande de här ofvan sednast omförmälda manufaktur-, tull- och beslags- samt Eskilstuna fristadsmedlen äfvensom anslaget till reseunderstöd, af Kommers-kollegium till Kammar-rätten aflemnas före utgången af April månad året näst efter det, hvilket räkenskaperna omfatta, hafva ock, efter hvad Revisorerna inhemtat, den 3 sistlidne Maj till Kammar-rätten inkommit, hvaremot desamma, ehuru de, jemte de nyss omnämnda, äro de enda af statsverkets räkenskaper för år 1869, som det vid innevarande års statsrevision ålegat Revisorerna att granska, ännu icke i Kammar-rätten undergått granskning.

Vid revisionsårets slut utgjorde behållningen å förstberörde anslag 4,483 R:dr 7 öre, hvilka dock voro förskottsvis till konsulär utbetalda och om hvilka medels indrivande från vederbörande rederier Kommers-kollegii Advokat-fiskals-embete fått sig uppdraget att besörja. Å det sednare anslaget åter förefanns vid samma tid en behållning af 784 R:dr 84 öre, sedan likväl, på grund af Kongl. brefvet den 18 Juni 1869, af handels- och sjöfartsfondens medel blifvit till Kommers-kollegium utbetaldt ett belopp af 3,000 R:dr till bestridande af ytterligare förestående utgifter af ifrågavarande beskaffenhet under återstoden af samma år.

Vid granskningen af räkenskaperna öfver samtliga ofvannämnda fonder och medel hafva Revisorerna icke funnit anledning till någon anmärkning i hänseende till siffran; och äro uppgifterna angående de vid revisionsårets slut i Riksbanken inestående behållningar styrkta medelst vederbörliga attester.

Revisorerna hafva äfvenledes tagit kännedom af de utaf Ombudsmannen afgifna berättelser angående fondernas balanserade fordringar samt de af honom förda lagsöknings-diarier. I afseende å det sätt, hvarpå bevakningen och indrifningen af manufaktur-diskontfondens osäkra fordringar besörjas, hafva Revisorerna af den utaf Ombudsmannen härom afgifna berättelsen inhemtat, bland annat, att kraf för dylika fordringar i allmänhet endast hvar 10:de år förnyas, hvaraf ock blifvit en följd, att personer, hos hvilka sådana förnyade kraf efter sagda långa tids förlopp anställas, anmälas hafva flera år dessförinnan aflidit. Enär derigenom kan inträffa att gäldenär, hvilken under den tid, som förflutit emellan de olika bevakningstillfällena, kommit uti bättre ekonomiska omständigheter, vid krafvets förnyande kan återigen hafva råkat i obestånd, har det förekommit Revisorerna vara för bevakande af diskontens rätt angeläget att utsökningen af berörda fordringar med mera skyndsamhet handhafves, samt att i sådant afseende tilläfväntas de ombud i landsorterna, som af Ombudsmannen anlitas för utkräfvande af ifrågavarande slags fordringar, kunde få sig ålagdt att hvarje år hos Ombudsmannen anmäla de förändringar rörande gäldenärens lefnadsförhållanden, som må hafva kunnat under året inträffa; och hafva Revisorerna ansett, att så mycket hellre en lämpligare anordning af de åtgöranden, hvilka i förevarande hänseende tillkomma manufaktur-diskontens Ombudsman, torde kunna vidtagas, som, enligt hvad af Revisorernes granskning af banko-diskontens räkenskaper framgår, någon likartad anledning till anmärkning dervid icke förefunnits.

Behållningen å manufaktur-diskontfondens kreditiv i Riksbanken utgjorde den 10 sistlidne September 410,324 R:dr 30 öre.

Då den redovisning till statsverket, som rikets till ersättning för mistad tolag berättigade städer afgifva rörande dessa för särskilda ändamålsfösedda ersättningsmedels användande, utgöres uteslutande af de "uppgifter", som hvar 3:dje år, enligt Kongl. Kommers-kollegii cirkulär af den 28 Oktober 1851, böra, såsom orden i cirkuläret lyda, "för vinnande af kontroll" till sagda Kollegium insändas, hafva nu församlade Revisorer, i sammanhang med granskningen af de under Kongl. Kommers-kollegium ställde fonder och medel, äfven ansett sig böra taga närmare kännedom särskildt om förhållandet med förenämnde s. k. "Tolagsmedel", hvilka, om de än icke stå under Kommers-kollegii direkta förvaltning, dock äro ställde under Kollegii kontroll; och få Revisorerne nu härom anföra:

att, oaktadt sådana uppgifter, hvilka enligt Kollegii ofvannämnda cirkulär böra omfatta redogörelse för trenne år samt från och med 1852 hvar 3:dje år före April månads utgång till Kollegium insändas, bort vara innevarande år i Kollegium att tillgå för åren 1867, 1868 och 1869, saknades dock vid den tid då Revisorerne arbeten i Kollegium togo sin början, eller den 7 sistlidne September, sådana uppgifter från följande städer, nemligen: Kalmar, Kristianstad, Gefle, Haparanda, Hudiksvall, Kongelf, Landskrona, Luleå, Malmö, Marstrand, Norrköping, Oscarshamn, Pitea, Stockholm, Strömstad, Söderhamn, Söderköping, Sölvesborg, Uddevalla, Umeå, Warberg, Wenersborg, Wisby och Ystad;

att Kommers-kollegii Kammar-kontor icke förr än uti ett nyssnämnda 7 September dateradt och den 9 i samma månad till Kollegium inkommet memorial anmält, att dylika uppgifter ännu saknades från åtskilliga städer, hvarefter Kollegium likväl lätit sig angeläget vara att redan sistnämnda dag aflåta påminnelse i ämnet till vederbörande;

att dessa uppgifter, då de till åtlydnad af Kollegii ofvan åberopade cirkulär "till vinnande af kontroll" inkomma, för såvidt Revisorerne såväl af Kollegii protokoll som af de å en del uppgifter gjorda anteckningar kunnat inhemta, icke underkastas någon annan åtgärd än att de, om de varit till Kollegium direkt adresserade, remitteras till Kammar-kontoret, der de sedermera förvaras, men, om de åter varit ställde till Kammar-kontoret, utan vidare aumälan inför Kollegium, läggas till handlingarne;

att af de "uppgifter", hvilka redan år 1867 bort inkomma och hvilka nu från samtliga vederbörande städer finnas tillgängliga, åtskilliga, exempelvis de för Kalmar, Kristianstad och Haparanda, upptaga förhållandet för sex föregående år, hvaraf vill synas, att, oaktadt Kollegii antagligen upprepade gånger aflåtna påminnelser, en del städer icke i vederbörlig ordning ställa sig Kollegii cirkulär till efter rättelse;

att med få undantag samtliga de i Kollegium rörande ifrågavarande medel tillgängliga redovisningar, af hvilka Revisorerne varit i tillfälle att taga kännedom, endast synas utgöra mer eller mindre kortfattade transsumt ur vederbörande stads generela räkenskaper utan all slags verifikation, och icke lemna någon särskild redovisning för tolags-ersättningsmedlens användande i annan mån än för såvidt desamma i samtliga utgifters bestridande ingått, hvaraf följer, att af dessa redogörelser ingen kännedom kan hemtas om de utgifter, till hvilka ifrågavarande medel blifvit tagna i anspråk.

Af hvad Revisorerne sålunda anført framgår, att Revisorerne icke kunnat erfara, huruvida och på hvad sätt Kongl. Kommers-kollegium utöfvat den i dess ofta återopade cirkulär föreskrifna kontroll.

Vid granskning af de under Kongl. Kommers-kollegii förvaltning eller kontroll ställda fonder och medel hafva Revisorerne blifvit föranlatne att taga kännedom om de hos Kollegium under olika år förda s. k. kanslidiarier och registratur samt funnit, att detta Kollegium *numera* har sig anvisad en mängd af sins emellan ganska olikartade göromål. Göromål, som äro dessa motsvarande eller med dem likartade, finnas emellertid i de allra flesta fall andra statens embetsverk eller administrativa myndigheter anförtrödda. Öfver de förra göromålen förhållande till de sednare hafva Revisorerne desto hellre aktat nödigt att söka lemna den utredning, hvartill granskningsarbetet gifvit tillfälle, som frågan om Kommers-kollegii indragning såsom särskildt kollegialt embetsverk upprepade gånger varit vid sednaste Riksdagar väckt och med den stigande uppmärksamhet, hon tillvunnit sig, svärligen torde kunna anses vara nedlagd, helst underdåniga skrivelser i ämnet till Kongl. Maj:t varit en följd af frågans behandling vid Riksdagarne, och densamma ännu torde få anses vara beroende på vidare ompröfning af Kongl. Maj:t, som, enligt stats-råds-protokollet för civil-ärenden den 4 Juni 1868, förklarar sig "framdeles vilja taga i nädigt öfvervägande, huruvida en sådan anordning kunde ske, att de till Kommers-kollegium hörande mål och ärenden skulle, utan uppoffring af deras ändamalsenliga handhafvande, kunna på annat, till besparing i statsutgifterna ledande sätt pröfvas och afgöras". Frågan synes emellertid gemenligen hafva blifvit ställd i samband med jemväl väckt fråga om inrättande af ett nytt stats-departement, till hvilket största och hufvudsakligste delen af de det Kongl. Kollegiet nu tillhörande åligganden skulle öfverlätas. I hvad mån frångången af denna sednare fråga bör anses vara ett nödvändigt vilkor för lösningen af den förra, synes emellertid bero mindre på behovet att öfverföra behandlingen af de göromål, som å detta Kollegium hvila, från kollegial till departemental, än på ändamalsenligheten af de ifrågavarande, sins emellan olikartade göromålen utsöndrande från hvarandra och öfverlåtande åt förvaltningsgrenar, som redan förut hafva sig ombetrodda åligganden, mer eller mindre likartade med de ifrågaställda, särdeles om de myndigheter, hvilka genom ett sadant öfverlåtande finge vidkännas en utvidgning i sina förutvarande göromål, skulle befinnas utan synnerligen stor eller dyrbar tillökning i arbetskrafter kunna dessa tillkomna göromål öfvertaga. Revisorerne hafva därför trott sig böra för Riksdagen åtminstone antydningssvis angifva de till det Kongl. Kollegiets behandling hörande göromål, så i afdelningar sammanställda, att deraf framgår, till hvilka förutvarande likartade förvaltningsgrenar hvarje afdelning lämpligen kan hänföras.

Hvad sålunda först angår den under Kollegii förvaltning ställda *manufaktur-diskontfonden*, synes Riksdagen genom att successivt hafva minskat beloppet af dess kreditiv i Riksbanken, hafva ådagalagt sin åsigt, att dess göromål egentligen äro att hänföra till Banko-diskonten. En sådan åsigt har äfven nyligen af ett Kongl. Maj:ts och Rikets embetsverk blifvit framhallen. I ett af Kongl. Maj:ts infordradt underdånigt utlåtande i fråga om förändrad organisation af statens fond- och kassaförvaltning, yttrar Kongl. Stats-kontoret under den 31 December 1869, att

denna fond lämpligare kunde förläggas till Riksbanken, som förut förvaltats likartade länefonder.

De *berättelser*, hvilka det åligger Kollegiet att årligen afgifva, och hvartill i dess Kammar-kontor, eller, såsom det förr kallades, Statistiska kontor, nödiga materialier uppsamlas, utgöra endast en sammanställning af statistiska uppgifter och synas med skäl numera böra räknas till arbetsområdet för Statistiska Central-byrån, hvilken väl också torde vara i tillfälle att, utan annan tillökning i arbetskrafter, än anställandet af en ytterligare aktuarie med vanlig lön af 2,500 R:dr, dessa göromål på ett ändamålet främjande sätt bestrida.

De *underdåniga utlåtanden*, hvilka Kongl. Maj:t tid efter annan i olika ärenden, exempelvis i fråga om jernvägs-avgifter, hamntaxor, kanalavgälder, byggnadsföretag för handels befämjande, införselsförbud, städers kommunala angelägenheter, marknader m. m. dylikt, affordrar Kollegiet, torde, med den utveckling, våra förhållanden numera i hithörande afseenden vunnit, lämpligen och med den sakkännedom, som måste förutsättas, kunna afgifvas af Jernvägs-trafikstyrelsen, Styrelsen öfver väg- och vattenbyggnader, Öfverintendents-embetet, General-Tullstyrelsen, Sundhets-kollegium, Landbruks-akademien, städernas Kommunal-styrelser och vederbörande Landshöfdinge-embeten.

Den under Utrikes-departementet nu hörande afdelning för konsuls-ärenden torde, utan att dess personal behöfver särdeles utvidgas, kunna nöjaktigt besörja Kollegii andel i *skriftväxlingen med konsulerna och handhafvandet af* de tvänne mindre å stat anvisade *anslag*, dels till nödstäldt svenskt sjöfolk och dels till betäckande af sådana konsulernes utgifter för svenska undersåter, för hvilka godtgörelse af allmänna medel icke annorlunda är medgifven, hvilka åligganden ännu tillkomma Kollegiet. Likaså torde de cirkulär och kungörelser, som angående *fyrar, smittosamma sjukdomar* m. m. af Kollegiet med anledning af konsulernes rapporter utfärdas, kunna från nämnda Departement, möjligen i vissa fall efter Sundhets-kollegii hörande, utställas, helst den kollegiala formen för dylika ärendens behandling icke torde vara behöflig.

Hvad beträffar det besvär, som Kollegiet hittills haft med den detsamma tillkommande *kontroll öfver städernas uppgifter* angående användandet af de s. k. *tolags-ersättningsmedlen*, hafva Revisorerna på annat ställe därför redogjort.

Granskningen af ansökningar om och bestyret med beviljande och utfärdande af *patenter* äfvensom *de efter Kongl. Bergs-kollegii indragning nu ifrågakvarande embetsverk anförtrödda göromål* torde tilläfventyrs erfordra en ny byrå, hvilken rätteligen synes tillhöra nu varande Civil-departementet.

Rörande den befattning Kollegiet har i fråga om *navigationsskolorna* torde den inspektion öfver dessa skolor, som numera är åt särskild person öfverlemnad, i sig innefatta tillräcklig garanti för dessa göromåls nödiga beredning till vidare behandling i vederbörande Departement. Vore en dylik inspektion äfven för de *tekniska skolorna* inrättad, torde med de Kollegiet rörande dessa skolor tillkommande göromål enahanda förhållande kunna antagas ega rum.

För de i denna revisionsberättelse förekommande sifferuppgifter ansvarar den Sekreterare, som vid granskningen af de under Kongl. Kommers-kollegium ställda fonders förvaltning och räkenskaper varit hos Revisorerna anställd.

Slutligen få Revisorerna anmäla, att de, med anledning af sin instruktion, till Kongl. Maj:t i underdånighet insända ett exemplar af denna berättelse.

Stockholm den 14 Oktober 1870.

GUST. SAM. ÅKERHIELM.

J. NORDENFALK.

HERM. OTTO FALK.

C. W. LINDER.

F. W. von OTTER.

AXEL E. MÖRNER.

E. SANDELL.

NILS LARSON.

G. C. WITT.

O. HEDENGREN.

SVEN NILSSON.

J. F. FREDRIKSON.

G. Hegardt.

Reservationer.

Ehuru jag delar åsigten om det önskliga uti att de Kommers-kollegium nu tillhörande olikartade äligganden kunde öfverlatas på andra statens verk eller administrativa myndigheter, som redan hafva likartade ärenden sig anförtrodda, har jag dock ej funnit Revisorernes instruktion föranleda mig att söka ingå i pröfning, huruvida just den ärendenas fördelning, Revisorernes yttrande angifver, är den i allo lämpligaste; helst en å sakkunskap grundad fullständig utredning i sagde hänseende vid frågans slutliga afgörande ej lär komma att saknas.

J. Nordenfalk.

Uti Revisorernes beslut att i afseende å förändrad organisation af Kongl. Kommers-kollegium och dess verksamhet framställa ett så detaljeradt förslag, som det i revisionsberättelsen intagna, har jag icke kunnat deltaga, emedan dels jag icke är öfvertygad derom att afgifvandet af dylika organisationsförslag egentligen ligger inom området för Revisorernes verksamhet, eller är att anse såsom en för vinnande af ett tillförlitligt omdöme om statsverkets tillstånd och förvaltning erforderlig upplysning, och dels den föreslagna öfverflyttningen och fördelningen af Kommers-kollegii förvaltningsbestyr och öfriga göromål icke synes tillfredsställande; hvilket jag, för att icke anses hafva godkänt omförmälda beslut, trott mig värdsamt böra anmäla.

Stockholm den 11 Oktober 1870.

Axel E. Mörner.

Kapital-slut öfver Manufaktur-diskont-fonden för år 1868.

	Riksmünt.		Riksmünt.
Debet.		Kredit.	
Balans från år 1867:		Balans från år 1867:	
<i>Skuld:</i>		<i>Tillgång:</i>	
Till Rikshanken:		1:o Behållning i Riksbanken å räkningen N:o 5 med Depositions-	
Kongl. Kommers-kollegii kreditiv till Manufaktur-diskonten emot		kontoret	406,252: 71.
4 procents årlig ränta å det begagnade kapitalet	2,250,000: —	2:o Säkra fordringar:	
Obetald ränta vid 1867 års slut	37,825: 2.	a) Diskont-lån	2,548,440: 47.
Afskrifning, enligt Kongl. Kommers-kollegii utslag den 30 Juni 1868	15,369 22	b) Förlags-lån	794,250: —
	2,287,825 2	Upplupna räntor	16,667: 10. 810,917: 10.
		c) Anstånds-lån	36,365: 21.
		Upplupna räntor	888: 62. 37,253: 83.
		d) Förskott till Diskontens Ombudsman för be-	
		stridande af utgifter i lagsöknings- och kon-	
		kursärenden	100: —
		e) hos Ullkontoret i Norrköping	43: 63. 3,396,755: 3.
		3:o Osäkra fordringar:	
		a) Diskont-lån	199,607: 68.
		Förfalloräntor	1,843: 21. 201,450: 89.
		b) Förlags-lån:	
		Resterande kapital å F. Rippes	
		lån	1,419: 59.
		Upplupen ränta derå	422: 40.
		Dito dito å Rosen-	
		borg & Ekenmarks	
		lån	19,207: 93. 19,630: 33. 21,049 92. 222,500: 81.
			4,025,508 55
		Vinst- och förlust-konto:	
		<i>Inkomster:</i>	
		Ordinarie räntor	146,471: 23.
		Förfalloräntor	5,058: 86. 151,530: 9.
		Influtna afgifter vid Ullmagasinet i	
		Norrköping	193: 30.
		Hyresmedel för lägenheter i dito	830: —
		Försålda inventarier	106: 60. 1,129: 90. 152,659: 99.
Transport R:dr	2,303.194 24	Transport R:dr	152.659: 99. 4,025,508 55

		Transport R:dr	2,303,194 24			Transport R:dr	152,659: 99.	4,025,508 55	
Balans till år 1869:									
<i>Tillgång:</i>				<i>Utgifter:</i>					
1:o	Behållning i Riksbanken å räkningen N:o 5 med Depositions-kontoret		338,722: 84.	1:o	Aflöning	21,500: —			
2:o	Säkra fordringar:			2:o	Arvoden till Kongl. Kommers-kollegii President, Ledamöter m. fl	4,851: 43.			
a)	Diskontlån	2,331,995: 50.		3:o	Pensioner	9,621: 37.			
b)	Förlagslån	844,750: —		4:o	Inköpta inventarier	11: —			
	Upplupna räntor	19,186: 57.	863,936: 57.	5:o	Extra utgifter	1,187: 44.			
c)	Anståndsån	32,754: 44.		6:o	Ersättning, enligt Kongl. brefvet den 9 November 1841, till Riksgälds-kontoret	21,000: —			
	Upplupna räntor	789: 67.	33,544: 11.	7:o	Ränta till Riksbanken för begagnade medel af kreditivet	71,052: 35.			
d)	Förskott till Diskontens Ombudsman för bestridande af utgifter i lagsöknings- och konkursärenden	100: —	3,229,576: 18.	8:o	Gratifikationer, enligt Kongl. brefvet den 29 November 1867, till en del af den afskedade personalen vid Norrköpings Ullkontor 2,404: — Omkostnader för Ullmagasinshuset i Norrköping	365: 73.	2,769: 73.	131,993: 32.	
3:o	Osäkra fordringar:			Fondens vinst för år 1868 har alltså utgjort					
a)	Diskontlån	184,874: 63.		Balans till år 1869:					
	Förfalloräntor	1,986: 16.	186,860: 79.	<i>Skuld:</i>					
b)	Förlagslån:			Till Riksbanken:					
	Resterande kapital å F. Rippes lån	1,419: 59.		Kongl. Kommers-kollegii kreditiv till Manufaktur-diskonten					
	Upplupen ränta derå	422: 40.		emot 4 procents årlig ränta å det begagnade kapitalet					
	Dito dito å Rosenborg & Ekenmarks lån	19,207: 93.	19,630: 33.	Obetald ränta vid 1868 års slut					
		21,049: 92.	207,910: 71.						
			3,776,209 73						
			Summa R:dr	6,079,403 97				Summa R:dr	6,079,403 97

Stockholm af Manufaktur-diskont-kontoret den 12 Oktober 1870.

S. Agrell.

C. Brandel.

Utdrag ur 1869 års hufvudbok för Manufaktur-, Tull- och Be-
understöd åt fabriks-

Debet.		Riksmünt.	
Balans från år 1868:			
<i>Behållningar och fordringar:</i>			
Af manufakturmedlen	15,304: 22.		
afgår Redogörarens fordran	— 50.	15,303: 72.	
” Tull- och Beslagsmedlen		729: 92.	
” Eskilstuna Fristadsmedel	2,031: 81.		
afgår Redogörarens fordran	20: 41.	2,011: 40.	
” Anslaget till reseunderstöd		3,583: —	21,628 4
<i>Inkomster:</i>			
Manufakturmedel		11,788: 47.	
Tull- och Beslagsmedel		29: 31.	
Eskilstuna Fristadsmedel		92: 50.	
Anslaget till reseunderstöd		6,000: —	17,910 28
		Summa	39,538 32

Stockholm af Kongl. Kommers-kollegii

slags- samt Eskilstuna Fristadsmedel jemte anslaget till rese- och handtverksarbetare.

		Riksmynt.	
Kredit.			
<i>Utgifter:</i>			
Af Manufakturmedlen	13,109: 17.		
„ anslaget till reseunderstöd	5,237: 50.	18,346	67
Balans till år 1870:			
<i>Behållningar och fordringar:</i>			
Af Manufakturmedlen	13,983: 2.		
„ Tull- och Beslagsmedlen	759: 23.		
„ Eskilstuna Fristadsmedel	2,103: 90.		
„ anslaget till reseunderstöd	4,345: 50.	21,191	65
	Summa	39,538	32

Kammar-kontor den 12 Oktober 1870.

E. G. Leyonmarck.

Utdrag af 1869 års räkning öfver det genom Kongl. brefven
och Sjöfarts-fonden beviljade anslag till godtgörande af sven-

Debet.		Riksmünt.	
Balans från år 1868:			
Behallning		63	87
<i>Inkomst:</i>			
Af Kongl. Stats-Kontoret anordnade		5,000	—
	Summa R:dr	5,063	87

Stockholm af Kongl. Kommers-kollegii

den 14 September 1843 och den 6 Augusti 1858 af Handels-
ske och norske konsulers utgifter för svenske undersåter.

Kredit.		Riksmünt.	
<i>Afskrifning:</i>			
af de till svenske och norske konsuler gjorda utbetalningar, för hvilka ersättning icke kunnat erhållas		4,279	3
Balans till år 1870:			
Behallning		784	84
Summa R:dr		5,063	87

Kammar-kontor den 12 Oktober 1870.

E. G. Leyonmarck.

Utdrag ur räkningen öfver uppburna medel till godtgörande
hemförskaffande af

Debet.	Riksnöyt.
Balans från år 1868:	
Fordran för förskottsvis till konsuler utbetalda ersättningar för be- stridda omkostnader för svenskt sjöfolk, om hvilkas godtgö- rande af vederbörande rederier Advokatfiskals-embetet fått sig uppdraget att besörja	4,732 28
<i>Af Kongl. Stats-kontoret anordnade medel, hvilka genom Kongl. Brefvet den 30 Januari 1830 blifvit anvisade till ersättande af de utgifter, som svenske och norske konsuler bestridt för svenskt sjöfolk</i>	- 2,700 —
Summa R:dr	7,432 28

Stockholm af Kongl. Kommers-kollegii

af de utgifter, som svenske och norske konsuler bestridt för svenskt sjöfolk år 1869.

Kredit.	Riksmünt.	
<i>Leverering:</i>		
Till Kongl. Räntekammaren af ersättningar, som influtit från rederier	2,217	2
<i>Afskrifning:</i>		
Af utbetalda ersättningar, för hvilka godtgörelse icke kunnat erhållas	732	19
Balans till år 1870:		
Fordran för förskottsvis till konsuler utbetalda ersättningar för bestridda omkostnader för svenskt sjöfolk, om hvilkas godtgörelse af vederbörande rederier Advokatfiskals-embetet fått sig uppdraget att besörja	4,483	7
Summa R:dr	7,432	28

Kammar-kontor den 12 Oktober 1870.

E. G. Leyonmarck.

af de utgifter, som svenska och norske konsulater beställt för svenska sjöfolk år 1868.

Beskrifning	Belopp
För utgifter till svenska sjöfolk	100000
För utgifter till norske sjöfolk	100000
För utgifter till svenska sjöfolk	100000
För utgifter till norske sjöfolk	100000
För utgifter till svenska sjöfolk	100000
För utgifter till norske sjöfolk	100000
För utgifter till svenska sjöfolk	100000

Sammanlagt 1000000

Beviljadt belopp 1000000

År 1868

Kongl. Kommers-kollegii

underdåniga utlåtande i anledning af Riksdagens år 1870 församlade Revisorsers berättelse angående verkställd granskning af de under Kollegii förvaltning ställda fonder och medel.

Med öfverlemnande af "Berättelse till 1871 års Lagtima Riksdag angående den af Riksdagens år 1870 församlade Revisorer verkställda granskning af de under Kongl. Maj:ts och Rikets Kommers-kollegii förvaltning eller kontroll ställda fonder och medel", har Eders Kongl. Maj:st uti nadig remiss den 21 nästlidna Oktober anbefallt Kommers-kollegium att, i anledning af berörda berättelse, afgifva underdånigt utlåtande; och får Kollegium denna nådiga föreskrift härmed fullgöra.

Innehållet af omförmälda berättelse synes endast i tvänne hänseenden erfordra någon Kollegii förklaring, nemligen:

dels angående den af Revisorerne gjorda anmärkning, att kraf för manufaktur-diskont-fondens osäkra fordringar i allmänhet endast hvarvt 10:de år förnyades, hvaraf ock, enligt hvad Revisorerne förmält, blifvit en följd, att personer, hos hvilka sådana förnyade kraf anställdes efter sagda långa tids förlopp, anmäldes hafva flera år dessförinnan aflidit, utom det att derigenom kunde inträffa, att gäldenär, hvilken under den tid, som förflutit emellan de olika bevakningstillfällena, kommit i bättre ekonomiska omständigheter, vid krafvets förnyande kunde återigen hafva råkat i obestånd;

dels ock beträffande sättet för den redovisning till statsverket, som Rikets till ersättning för mistad tolag berättigade städer borde, på grund af Kollegii cirkulär den 28 Oktober 1851, afgifva angående dessa för särskilda ändamål afsedda ersättningsmedels användande, i fråga hvarom Revisorerne anført hufvudsakligen: att de i berörda hänseende inkomna uppgifter, för så vidt Revisorerne kunnat inhemta, icke underkastades någon annan åtgärd, än att de, om de varit till Kollegium direkt adresserade, remitterats till Kollegii Kammar-kontor, der de sedermera förvarats, men, om de ater varit ställda till nämnda kontor, utan vidare anmälan inför Kollegium lagts till handlingarne; att, med få undantag, samtliga de i Kollegium rörande ifrågavarande medel tillgängliga redovisningar, af hvilka Revisorerne varit i tillfälle att taga kännedom, endast syntes utgöra mer eller mindre kortfattade transsumt ur vederbörande stads generella räkenskaper utan allt slags verifikation, och icke lemnade någon särskild redovisning för tolagsersättningsmedlens användande i annan mån, än för så vidt desamma i samtliga utgifters bestridande ingått, hvaraf följde, att af dessa redogörelser ingen kännedom kunde hemtas om de utgifter, till hvilka ifrågavarande medel blifvit tagna i anspråk, äfvensom att af hvad salunda blifvit anmärkt framginge, att Revisorerne icke kunnat erfaras, huruvida och på hvad sätt Kollegium utöfvat den i dess åberopade cirkulär föreskrifna kontroll.

Hvad angår Revisorerne anmärkning, att kraf för bevakande eller indrivande af manufaktur-diskont-fondens osäkra fordringar i allmänhet endast hvarvtionde år förnyades, har Kollegium funnit lämpligt att rörande densamma infordra yttrande af sin Advokat-fiskal, i hans egenskap af Ombudsman för Manufaktur-diskonten; och får, med öfverlemnande af det utaf Advokat-fiskalen, i detta ämne

afgifna yttrande, Kollegium, beträffande omförmälda del af revisionsberättelsen, underdånigst anföra: att Kollegium, lika med Advokat-fiskalen, ansett och fortfarande anser det icke vara med något för diskont-fonden nyttigt ändamål förenligt att oftare, än som skett, eller i allmänhet omkring hvar tionde år, anställa kraf mot gäldenärer, hvilkas fullkomliga obestånd blifvit, på sätt Advokat-fiskalen i sitt yttrande närmare utvecklat, i laglig ordning styrkt, såvida icke någon särskild anledning förekommer att till bevakande af Manufaktur-diskontens rätt och bästa oftare eller med kortare tids mellanrum söka verkställighet af utslag å någon gäldenär, som kunde vilja obehörigen undandraga sig att sin betalningsskyldighet fullgöra, i hvilket sednare fall sådant förnyadt kraf visserligen icke heller uteblifvit; att Kollegium är i tillfälle att vitsorda det synnerliga nit och den städse vaksamma omtanke, hvarmed Diskont-ombudsmannen under en lång följd af år skött sin ansvarsfulla befattning och att genom hans i enskilda fall vidtagna åtgärder det varit möjligt att få Diskontens rätt tillgodosedd på ett sätt, som icke skulle varit förhållandet, derest han inskränkt sin verksamhet i ty mål till ett endast formelt aktgifvande på de åligganden, som antingen på grund af lag eller enligt instruktion tillhöra denna befattning; samt att Kollegium i öfrigt på de af Advokat-fiskalen hufvudsakligen angifna skäl håller före, att krefs anställande hvarje år för indrivande af diskont-fondens osäkra fordringar icke skulle, såsom Riksdagens Revisorer synas antaga, medföra någon vinst för fonden utan endast ådraga densamma ganska känbara utgifter.

Vidkommande Revisorernes anmärkning derom, att de icke kunnat erfaras, huruvida och på hvad sätt Kollegium utöfvat den kontroll öfver tolagsersättningsmedlens användande till dermed afsedda ändamål, hvilken, enligt det af Revisorerne åberopade, på grund af nådigt bref den 1 Oktober 1851 utfärdade cirkulär, blifvit Kollegium ålagd, läser det till en början vara nödigt att tillse, huru stadgandet om drätsel förvaltningarnes i rikets stapelstäder skyldighet att, för vinnande af dylik kontroll, insända till Kollegium uppgifter öfver beloppet och användandet af dessa städer tillflutna tolagsmedel ursprungligen tillkommit, samt hvad nämnda stadgande rimligtvis kan anses innebära.

Uti en af Kollegium den 28 Februari 1834 till Kongl. Maj:t afgifven underdånig berättelse om förhållandet med tolagen i rikets stapelstäder hade Kollegium fullständigt utredt, hurusom tolagen, — så väl ordinarie tolagen, hvilken från början varit anvisad till bestridande af kostnaderna för underhåll af bryggor, packhus och andra nödiga byggnader samt andra omkostningar i städerna, som tillöknings- eller inqvarteringstolagen, den der, ursprungligen medgifven till lindring i inqvarteringsbesväret, enligt Kongl. resolutionen på städernas besvär den 16 Oktober 1723, sedermera öfverlåtits till städernas fria disposition —, i allmänhet ingick i städernas kassor och användes till bestridande af derå anvisade behof af skiljaktig beskaffenhet, utan att annan redovisning därför egde rum än den städernes borgerskap sjelfva föreskrefvo; hvarjemte Kollegium förmälde sig anse det med god ordning instämma, att ett stadgande skulle finnas, som bestämde, hvartill tolagsafgiften må användas, på det ej, såsom dittills skett, denna afgift i en stad måtte ingå i stadskassan för bestridande af hvarje slags behof eller användas till föremål, som ville synas Kollegium för afgiften främmande, såsom fattigvård, kyrkobyggnad, aflöningar vid läroverk m. m., af hvilka föremål största delen rörde städernas innevånare och ej landets, ehuru dessa sednare indirekt voro af afgiften lika mycket som de förra betungade. ●

Sedan Kongl. Maj:t, till följd af Kollegii förberörda underdåniga berättelse samt med anledning af hvad ej mindre Komiterade för tullförfattningarnes granskning, än ock Rikets Ständer vid 1834 års riksdag yttrat i fråga om reglering af den till stapelstäderna utgående tolag jemte andra afgifter af handeln och sjöfarten, genom nådig skrifvelse den 30 Juni 1835 förordnat, dels att Öfverståthållarembetet i Stockholm samt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i de län, der stapelstäder funnos, skulle, bland annat, efter att på stället hafva tagit kännedom ej allenast om de författningar, som anginge städernas tolag och öfriga afgifter af handeln och sjöfarten, utan ock räkenskaperna öfver dessa inkomster, undersöka riktigheten af de från vederbörande förut till Kollegium lemnade, med omförmälda underdåniga berättelse följaktiga upplysningar, särskildt hvad angick tolagen och dess användande, samt att vidare, sedan noga kännedom tagits om tillkomsten af hvarje afgift, som betungade handeln och sjöfarten, och sättet, huru den blifvit använd, utlåta sig öfver städernas framtida behof af sådana afgifter, dervid äfven borde föreslås kontroller för att de inkomster, hvarje stad egde att uppbära, ej blefve använda till andra föremål, än hvartill de vore eller blefve af Kongl. Maj:t bestämda, dels att Kollegium äfven för sin del borde i underdånighet anmäla hvad Kollegium funne sig böra i ämnet anföra eller vid de af länsstyrelserna föreslagna taxorna anmärka: så afgaf Kollegium under den 31 December 1838 underdånigt utlåtande, deruti Kollegium, med åberopande af hvad i 1834 års meraomförmälda berättelse i underdånighet anförts rörande tolagens tillkomst, belopp och användning samt kontrollen derå, och hvilket således genom de af Öfverståthållarembetet och Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande på stället hållna undersökningar blifvit vitsordadt, för öfrigt i afseende på regleringen af städernas tolag samt andra af handeln och sjöfarten i städerna utgående afgifter yttrade: att städernas utgifter syntes kunna hänföras under två hufvudklasser, nemligen: 1:o sådana, för hvilkas bestridande, till hela eller någon del af beloppet, utväg borde beredas städerna, vare sig genom allmänna anslag eller genom afgifter på fartyg och varor, samt 2:o sådana, som städerna, likasom kommunerna a landet, borde sjelfva vidkännas; att till *första klassen* vore att räkna aflöningar till embets- och tjänstemän, kaserner och stallar samt inqvarteringsavgifter till ständiga garnisoner, uppförandet och underhållet af allmänna skolhus och gymnasier samt dervarande lärares aflöning, kostnaden för kronans uppbörd i städerna, byggnad och underhåll af packhus och tullhus, anläggning och underhåll af hamnar och bryggor, segelleders vidmakthållande, vägar, renhållning af allmänna försäljningsplatser, aflöning till hamnuppsyningsmän, packare, vägare, bärare, vräkare och mätare, ballasts och marknadsstånds tillhandahållande m. m.; att deremot till *andra klassen* borde hänföras byggnad och underhåll af rådstufva, stadens fängelse och fängknektar, brandredskaps anskaffande och underhåll, stenläggning af gator, lyshållning, aflöning till stadsvakter och brandvakter, båtsmanshåll, inqvarteringsbesvär af tågande trupper, skjutskyldighet, aflöning till presterskap och kyrkobetjening, boställshus för presterskapet, kyrkobyggnad, fattigvård och alla andra afgifter, som ega rum för församlingarnes enskilda räkning; att, enligt Kollegii åsigt, städernas rätt att uppbära tolag under hvad benämning som helst samt stämpel- och vagavgifter i packhuset för till utrikes ort gående eller derifrån kommande varor borde upphöra, mot ersättning för derigenom städerna tillskyndad förlust af inkomster, dock att sådan ersättning syntes böra minskas i den mån, städerna ej kunde adagalägga, det inkomsten åtgått till bestridande af sådana kostnader, som Kollegium antydt vara af beskaffenhet att städerna borde därför hållas skadeslösa;

samt att, ehuru det borde fortfarande få ankomma på borgerskapet i hvarje stad att, om så för godt funnes, låta i städernas allmänna kassa ingå ersättningsmedlen och om deras användande sjelf besluta, Kollegium ansåge kontroll å användandet af berörda medel böra ega rum på det sätt, 1:o att särskild räkning skulle i hvarje stad årligen föras, upptagande, å ena sidan, den för de indragna tolags- och öfriga afgifter influtna ersättningssumman äfvensom inkomsten af kvarvarande afgifter af handeln och sjöfarten och, å andra sidan, alla de stadens utgifter, som räknades till den klass, att de ej borde belasta städerna ensamt, utan staten eller handels- och sjöfartsrörelsen; 2:o att sådan räkenskap skulle granskas af särskilda, af staden valda revisorer samt derefter insändas till Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som inom September månad borde öfverlemnna räkenskapen till Kollegium med yttrande, huruvida staden vore i behof af ökad anslag af statsmedel eller förhöjning i hamnpennningarne, eller ock om skäl förefunnes att minska ersättningssumman, och 3:o att Kollegium skulle, i händelse af framställning i dylikt syfte, hos Kongl. Maj:t göra underdånig anmälan i ämnet.

Kollegii underdåniga framställningar i berörda afseende, hvarigenom bland annat åsyftades att få de ändamål närmare bestämda, till hvilka tolagen och öfriga afgifter af handeln och sjöfarten skulle användas, vunno emellertid icke vidare afseende, än att Kongl. Maj:t till Rikets åren 1844—1845 församlade Ständer aflät nådig proposition om en förändrad reglering af stapelstädernas tolag, hvarvid Kongl. Maj:t likväl i nåder förklarade sig anse att, såsom vilkor för den föreslagna tolagsersättningens tillgodonjutande, uttryckligen borde föreskrifvas, att, intilldess annorlunda kunde förordnas, *da gällande bestämmelser angående tolagsmedlens användande* i hvarje stad skulle tjena till efterrättelse, och att för hvart ar behörig redovisning för ersättningsmedlen skulle uppgöras och inom April månads utgång nästpåföljande år till Kollegium från Öfverståthållare-embetet i Stockholm och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i landsorterna insändas; men äfven denna nådiga proposition blef af Rikets Ständer icke bifallen.

Vid 1850—1851 årens riksdag väcktes sedermera enskilda motioner, att, då tolagsmedlen skulle vara använda till helt andra ändamål än dem, för hvilka de blifvit beviljade, Rikets Ständer, till förekommande af detta förmenta missbruk, måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, att verifierade räkenskaper öfver uppbörden och användandet af berörda medel blefve infortrade och framgent öfverlemnade till granskning af Statsrevisorerna, för att Rikets Ständer salunda måtte sättas i tillfälle att besluta, huruvida tolagen borde upphöra eller till sitt då utgående belopp förminskas. Dessa motioner förmålde Rikets Ständer uti underdånig skrifvelse af den 26 Augusti 1851 sig likväl icke hafva kunnat bifalla, emedan tolagsuppbörden blifvit, enligt Kongl. Maj:ts nådiga bref den 21 September 1715, anslagen till vidmakthållande af bryggor och packhus jemte andra nödiga byggnader samt till utgörande af andra omkostningar i städerna, och *medlen således blifvit städerna från äldre tider anslagna för bestridande af förefallande kommunala behof*, hvarföre de icke kunde hänföras till sådana med statsverket gemenskap egande allmänna medel, hvilkas förvaltning vore underkastad Rikets Ständers Revisorers granskning; men Rikets Ständer ansågo deremot lämpligt att, i öfverensstämmelse med hvad Kongl. Maj:t uti förberörde proposition till 1844—1845 årens Riksdag föreslagit, officiella uppgifter rörande tolagsmedlens belopp och användande blefve till Kommers-kollegium insända för vinnande af kontroll, huruvida medlen till de afsedda ändamålen användes. Till följd af denna Rikets Ständers skrifvelse och i

enlighet med deruti uttryckt anhållan har högstberörda nådiga bref den 1 Oktober 1851 utfärdats.

Det lärer böra noga anmärkas, att genom sistomfördälda stadgande ingalunda skett någon förändring i bestämmelserna om de ändamål, till hvilka tolagsmedlen dittills fått användas, utan fastmera bekräftats stapelstädernas rätt att föfoga öfver nämnda medel efter de föreskrifter, som före år 1844 voro gällande. Lika litet har någon ändring i dessa bestämmelser sedermera egt rum. Kongl. Maj:t har tvärtom, när under den 18 December 1857 förordnades om tolagsavgifternas upphörande mot godtgörelse från tullmedlen, uttryckligen förklarar, att det förändrade sätt, hvarigenom städerna komma i åtnjutande af den fordnä tolagen, ej skulle medföra någon rubbning i den städerna tillförsäkrade dispositionsrätt öfver deras tolagsmedel eller föranleda till förändring uti dittills gällande stadganden angående tolagens användande.

På sätt redan är nämndt, har Kollegium uti sin om tolagen år 1834 afgifna underdåniga berättelse anmält, att tolagen i allmänhet ingick i städernas kassor och användes till bestridande af behof utaf särdeles skiljaktig beskaffenhet, angifna för hvarje stapelstad uti en vid berättelsen fogad fullständig tabell. Det torde nu ej saknas skäl att kortligen åter erinra om den rätt, som städerna synas äfven ega till ett slikt användande af tolagsmedlen. Om de Kongl. resolutioner först tagas i betraktande, på grund af hvilka tolag förunnats många stapelstäder, innan enahanda förmån genom återopade nådiga bref af den 21 September (2 Oktober) 1715 tillades samtliga stapelstäder, så inhemtas af Kongl. resolutionen den 15 Mars 1638, att tolag beviljats Kalmar "enkannerligen till Magistratens och välbestälte embetspersoners underhåld, stadsens communhuus och byggningar och i andra bördors lättande;" af Kongl. resolutionen den 24 November 1660, hvarigenom tolag förunnats Landskrona, att tolagsavgifterna skulle "till stadsens tarf och förmeerelse användas;" af Kongl. resolutionen sistnämnde dag och år rörande staden Warbergs tolag, att Borgmästare och Råd deröfver "till stadsens gemena bästa skola disponera och förordna;" af Kongl. resolutionen den 17 December 1660, att tolag medgifvits åt Helsingborg "till Borgmästares och andre tjenstemäns aflöning, stadens publike byggningar samt andra stadens tarfvor och angelägenheter;" af Kongl. resolutionen den 23 November 1660, att Malmö fatt sig förunnadt tolag för "att staden nagra årliga inkomster måtte beviljas till dess skulds afbetalning samt åkommande nödiga utgifter;" af Kongl. resolutionen den 21 Januari 1648, att tolag i Halmstad skolat utgå, "på thet att Borgmästare och Råd måge hafva så till sitt som andre stadens betjentes underhåld och andra publike tarfvor någon inkomst;" af Kongl. resolutionen den 20 Mars 1638, att tolagen i Göteborg efterlåtits "till stadens bästa, så ock enkannerligen dess publike intraders tillökning;" af Kongl. resolutionen den 5 Juni 1658, att Kongl. Maj:t "förunnat staden Gesle till hjelp och understödh samt dess betjentes underhåld ett billigt tolag." Dessa exempel torde vara tillräckliga att belysa uttrycket uti 1715 års återopade Kongl. bref, att somliga stapelstäder "njuta för alla vid stora sjötullen inkommande och utgående vahrer en viss tolag och andra rättigheter, hvarföre bryggor, packhus och andra nödiga byggningar vidmachthållas samt andra omkostningar betalas;" och då genom sistnämnda nådiga bref tolag förunnats alla stapelstäder, som icke redan hade en sådan inkomst att tillgå, för samma omkostnad och byggnad, så lärer skäl ej saknas för Rikets åren 1850—1851 församlade Ständers antagande, att tolagsavgifterna blifvit stapelstäderna anslagna för bestridande af förefallande kommunala behof.

Af de sakförhållanden, som Kollegium sålunda utredt, torde otvetydigt framgå, att ännu icke några föreskrifter, på grund af hvilka tolagsersättningsmedlen skola till vissa bestämda ändamål uteslutande användas, blifvit, på sätt Riksdagens Revisorer samt, att sluta af sednaste Riksdags förhandlingar, jemväl dennas Stats-utskott synas hafva föreställt sig, meddelade. Det lärer då med skäl kunna frågas, för hvilken kontrolls vinnande uppgifterna om tolagsersättningsmedlens belopp och användande skola till Kollegium insändas. Kollegium har för sin del icke kunnat fatta föreskriften i detta afseende annorlunda, än att Kollegium bör tillse, det medlen blifva använda och att de användas för hvarje stads gemensamma bästa. Att Kollegium vid dylik granskning ansett sig böra så litet som möjligt utöfva förmynderskap i afseende å kommunernas hushållning, vare sig att medlen stundom icke blifvit till fullo använda eller att olika åsichter kunnat hysas om sättet, hvarpå de användts, varit till en stads förkofran bäst främjande, torde icke skäligen böra läggas Kollegium till last, enär det lärer måhända med mera skäl kunna ifrågasättas, huruvida ej, sedan genom Kongl. Maj:ts och Rikets Ständers sammanstående beslut år 1857 den tolagsersättningssumma, som skall tillfalla hvarje stapelstad, blifvit fastställd, en hvar sådan stad, på grund af gällande kommunalförfattning, deruti det heter, att hvad staden samfaldt tillhör i inkomstgifvande rättighet, äfvensom medel, hvilka staten kan hafva af staden beviljat, skall, der ej annorlunda stadgadt är, anses såsom tillgång till betäckande af stadens gemensamma utgifter, må ega att, utan allt förmynderskap och all inblandning från Kollegii sida, genom sin egen styrelse förvalta tolagsersättningsmedlen på sätt den lämpligast synes. Under sådant förhållande har Kollegium trots sig i allmänhet bäst efterkomma syftningen med föreskriften uti 1851 ars omförmälda nämnda bref derigenom, att vid underdaniga utlåtandens afgifvande i fråga om taxor å hamnavgifter i stapelstad, hvilka af Eders Kongl. Maj:t ensam fastställas, Kollegium fäst afseende äfven å stadens behållna inkomster af tolagsersättningsmedlen och på sådan grund ej sällan föreslagit nedsättning af begärda hamnavgifters belopp.

Att under årens lopp en och annan uppgift angående tolagsersättningsmedlen, hvilken af vederbörande oriktigt insändts direkt till Kollegii Kammarkonter och derifrån genom förbiseende icke aflemnats till införande i Kollegii diarium, af sådan orsak icke blifvit hos Kollegium anmäld, har efter hällen undersökning befunnits vara med verkliga förhållandet öfverensstämmande. Men Kollegium har vidtagit åtgärd för att dylika misstag må för framtiden undvikas.

Under handläggningen af detta ärende i de delar, som, enligt hvad berördt är, Kollegium ansett utgöra föremål för dess utlåtande, har Kollegium äfven tagit kännedom af den framställning, hvarmed Revisorerne afslutat sin berättelse och som skall innefatta en utredning angående de göromål, hvilka "*numera*" skola vara Kollegium anvisade och "i de allra flesta fall" motsvaras af eller vara likartade med dem, som äro "andra statens embetsverk eller administrativa myndigheter anförtrodda"; i afseende hvarå Revisorerne äfven trots sig böra "för Riksdagen åtminstone antydningssvis angifva" dessa göromål, så i afdelningar sammanställda, att deraf skulle framgå, till hvilka förutvarande likartade förvaltningsgrenar hvarje afdelning lämpligen kunde hänföras; — men då Eders Kongl. Maj:t icke funnit godt att särskildt anbefalla Kollegium att deröfver sig yttra, har Kollegium, utan att tillåta sig något omdöme, huruvida den sålunda väckta frågan må ligga

inom området af den Riksdagens Revisorer af statsverket, enligt instruktion, uppdragna befattning, icke heller trott sig böra ens antydningvis angifva de erinringar, berörda, såsom det vill synas, egentligen till upplysning för Riksdagen af sedda framställning, så med hänseende till deri förekommande sakuppgifter, som beträffande densammias innehåll i öfrigt, skäligen skulle kunna föranleda.

L. MANDERSTRÖM.

J. Sjöberg.

G. Hegardt.

Stockholm den 29 November 1870.

Ödmjukt Memorial.

Riksdagens år 1870 församlade Revisorer hafva i sin berättelse till 1871 års lagtima Riksdag, angående verkställd granskning af de under Kongl. Kollegii förvaltning eller kontroll ställda fonder och medel, gifvit tillkänna, bland annat, att de tagit kännedom om de utaf Ombudsmannen afgifna berättelser angående fondernas balanserade fordringar, samt dervid, hvad angår sättet, hvarpå bevakningen och indrifningen af manufaktur-diskont-fondens osäkra fordringar besörjas, inhemtat, att kraf för dylika fordringar i allmänhet endast hvarvtionde år förnyades, hvaraf och blifvit en följd, att personer, hos hvilka sådana förnyade kraf efter sagde långa tids förlopp anställdes, anmälde hafva flera år dessförinnan aflidit. Enär derigenom kunde inträffa, att gäldenär, hvilken under den tid som förflutit emellan de olika bevakningstillfällena, kommit uti bättre ekonomiska omständigheter, vid kraftets förnyande kunde återigen hafva rakat i obestånd, hade det förekommit Revisorerne vara för bevakande af Diskontens rätt angeläget, att utsökningen af berörda fordringar med mera skyndsamhet handhades, samt att i sådant afseende tilläfvantys de ombud i landsorterna, som af Ombudsmannen anlätades för utkräfvande af ifrågavarande slags fordringar, kunde få sig ålagdt, att hvarje år hos Ombudsmannen anmäla de förändringar rörande gäldenärens lefnadsförhållanden, som må hafva under året inträffat; och hade Revisorerne ansett, att så mycket hellre en lämpligare anordning af de åtgöranden, hvilka i förevarande hänseende tillkommo Manufaktur-diskontens Ombudsman, torde kunna vidtagas, som, enligt hvad af Revisorerne granskning af Banko-diskontens räkenskaper framginge, någon likartad anledning till anmärkning dervid icke förefunnits.

Öfver denna del af omförmälda, till Kongl. Kollegii underdåniga utlåtande af Kongl. Maj:t i nåder remitterade berättelse, har mitt yttrande blifvit infordradt. Detta yttrande skall jag nu afgifva.

Då, enligt de grunder, som sedan äldre tider gjort sig gällande i afseende å afskrifning af Manufaktur-diskontens osäkra fordringar, och hvilka grunder sedermera fastställt till efterrättelse i Kongl. brefvet den 20 April 1849, dylik afskrifning får ega rum endast i de fall, då behörigen utredt och styrkt är, att i afseende på alla de gäldenärer, hvilka hos diskont-fonden häfta för en och samma skuld, någotdera af följande förhållanden inträffat, nemligen: 1:o att gäldenär aflidit, utan att efterlemnna någon tillgång; 2:o att efter gäldenärens inträffade död och

behörigen skedd urarfvagörelse, fonden erhållit den utdelning utaf afträdda tillgångar, som vederbort; eller 3:o att, sedan gäldenär, som vederbort ej egt någon tillgång, öfvergifvit sin rätta hemort, underrättelse huruvida han lefver icke kunnat under de sistförflutna tjugo åren erhållas; så har den naturliga följderna häraf blifvit, att i Diskontens räkenskaper balanseras osäkra fordringar sedan en långt förfluten tid, till betydliga belopp och hos en talrik mängd gäldenärer. Det balans-extrakt öfver förfallna, men obetalda fordringar, som vid sednaste statsrevisionen undergått granskning, utvisar således, att dylika fordringar, på större summor, ännu balanseras sedan mer än 40 år, eller från åren 1826—1829; i kapital-slutet öfver diskont-fonden för år 1868 upptages af tillgången till år 1869 R:dr 3,776,209: 73 öre, osäkra fordringarne utgöra i kapital ..... 186,294: 22. uppdebiterade räntor 21,616: 49

tillsammans 207,910: 71;

och antalet af de gäldenärer, på hvilkas namn dessa fordringsposter balanseras, men hvilket antal naturligtvis för hvarje år undergår förändring, kan uppskattas till circa 300. Varande dock härvid att anmärka, hvad osäkra fordringarne beträffar, att dessa i sednare åren uti årligt medeltal uppgått allenast till omkring en tolfedelns procent af utlåningssumman, hvarföre ock Banko-utskottet i sitt betänkande N:o 13 till 1868 års Riksdag förklarar, att de förluster Manufaktur-diskonten lidit icke, åtminstone under det sednaste tiotalet af år, varit eller kunnat blifva betydande. Af Diskont-ombudsmannens årligen afgifna, detaljerade berättelser inhemtas, att den stora mängden af Diskontens gäldenärer, upptagne i balans-extraktet, utgöres af personer, hvilka för många år sedan antingen gjort konkurs, eller, efter mot dem anställda lagsökningar, undergått utmätning, hvarefter Diskonten utbekommit belöpande utdelningar, om sådana för oprioriterade borgenärer varit att tillgå, eller nettobehållningarne efter utmätning. Nu inträffar visserligen understundom, att dylika personer sedermera komma i bättre ekonomiska omständigheter samt i besittning af egendom, som ej genom fingerade lösöreköp eller andra svekfulla, men för lagens arm oätkomliga tillställningar undandragas fordringsegarne, och då sådana fall kommit till min kännedom, — hvad Manufaktur-diskontens gäldenärer beträffar, — och hvarom jag oafslutligen sökt att mig underrätta, har jag ingalunda underlåtit att göra Diskontens talan gällande. Också hafva under de 33 år jag förvaltat ombudsmannatjensten vid Manufaktur-diskonten icke obetydliga belopp, genom dessa mina bemödanden, blifvit inbetalda af gäldenärer, hvilkas konkurser för längre tid sedan afslutats, eller hvilka vid undergången utmätning saknat tillgångar, och under innevarande år hafva redan 2,200 R:dr dylika osäkra fordringar liqviderats; hvaremot det icke lyckats för Ombudsmannen att, genom anlitande allenast af officiella åtgärder, eller anställande af lagenliga kraf mot gäldenärer uti ifrågavarande kategori, under loppet af flera år utbekomma mer än 45 R:dr 79 öre, som utmättes hos en obemedlad handverkare i en landsortsstad, samt 14 R:dr 64 öre, som likaledes ingått efter utmätning hos en i landsorten bosatt enka, hvilken uraktlåtit att efter sin mans fränfalle begära urarfvaförmån.

Det öfvervägande flertalet af Diskontens gäldenärer på osäkra fordringarnes konti befinner sig emellertid i den ställning, att någon afbetalning på deras skuld icke är att förvänta. När derföre, såsom af Ombudsmannens berättelse upplyses, efter mot dem anställda förnyade kraf, officiella bevis inkommit, att gäldenären

är utfattig;

fortfarande befinner sig i medellöst tillstånd;

är nästan svagsint, uppehållande sig af de gåfvor, den enskilda välgörenheten tilldelar honom;

i utfattigt tillstånd flyttat till obekant ort;

i saknad af alla tillgångar;

intagits å Stockholms borgerskaps gubbbhus eller enkhus;

flyttat till Finland;

njuter understöd af fattigvården;

rymt till Amerika;

intagits på fattighuset;

utfattig och till arbete oförmögen;

älderstigen och utfattig;

lefvat sedan flera år af anförwandters understöd, med mera dylikt; och dertill kommer, att jag om de fleste af ifrågavarande gäldenärer i enskild väg fatt bekräftelse derpå, att de ej ega några tillgångar, har det synts mig icke vara rätt lämpligt, att tidt och ofta anställa nya kraf af beskaffenhet, att det resultat, som på förhand kan motses, allenast blifver för diskont-fonden rätt känbara kostnader. Jag har saledes mot gäldenärer, hvilka befinna sig i ofvannämnda kategorier, i allmänhet anhängiggjort förnyade kraf blott hvarvt tionde år.

Att under sådana förhallanden, som de nyss beskrifna, Ombudsmannen någon gång fått mottaga intyg derom, att en gäldenär aflidit flera år förr, än kraf mot honom sist blifvit anställt, är visserligen sannt; ja, underrättelse har till och med ingått, att en gäldenär aflidit några veckor efter det kraf mot honom circa 9 år förut förnyades. Men da en dylik gäldenär aflidit i fattigdom, eftersom urarfva-förmån icke sökts, tillskyndar obekantskapen om hans fränfalle ingen annan olägenhet, — i fall det sa skall anses, — än att, i händelse skulden till Diskonten eljest varit af beskaffenhet, att kunna blifva föremål för afskrifning, denna afskrifningsåtgärd försenats, — en olägenhet, som är än känbarare med hänsyn till de tvifvelsutän icke få Diskontens gäldenärer, hvilka in- eller utrikes aflidit, sedan de till obekant ort afflyttat. I öfrigt är patagligt, att om Ombudsmannen skall kunna undvika den nu anmärkta olägenheten, maste han åtminstone en gång om året anställa förnyadt kraf mot samtliga i sednaste balans-extrakt uppförda gäldenärer.

Som Manufaktur-diskontens Ombudsman aldrig haft några sadana ombud i landsorten, hvilka han kunnat anlita för utkräfvande af Diskontens osäkra fordringar, har han icke heller kunnat alägga dem, att hvarje år hos Ombudsmannen anmäla de förändringar rörande gäldenärers lefnadsförhallanden, som må hafva under året inträffat. Om någon Ombudsman, utom Banko-diskontens, berättigats utse ombud i orterna, är mig ej bekant. Hvad jag erfarit är emellertid, att Bankodiskonten ännu för kort tid sedan hade ombud i flera län, men att, i följd af gjorda anmärkningar rörande det ringa gagn, som i sjelfva verket derigenom tillskyndades nämnda Diskont, nu för tiden finnes allenast tvänne län ombud, hvilka hvardera åtnjuta ett arvode för året af 300 R:dr R:mt; äfvensom slutligen, att nyssnämnda ombud hvarken haft eller hafva till åliggande, att årligen till Diskontens Ombudsman afgifva berättelse om Diskontens samtliga, inom länet boende gäldenärers ekonomiska vilkor, utan allenast om de åtgärder, hvarom ombuden under året blifvit anlitade. Manufaktur-diskontens Ombudsman åter har allt hittills ansett sig icke vara berättigad att anlita krono-ombud, hvilka för sitt besvär ej fått ringaste ersättning, i andra frågor, än rörande konkursmål, i hvilka Kongl. Maj:ts vederbö-

rande Befallningshafvande, på Ombudsmannens begäran, utsett ombud att iakttaga Diskontens rätt och talan; hvaremot i hänseende till utdelningars lyftning, der sa erfordrats, samt osäkra fordringars utkräfande Ombudsmannen vandt sig direkt till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande. Skulle nu, på sätt Statsrevisorerna tyckas anse nödigt, Manufaktur-diskonten skaffa sig så att säga ständiga ombud i alla de län, inom hvilka finnas gäldenärer hos Diskonten, så blefve antalet dylika ombud för närvarande 17; och skulle ombuden, hvilka för möda, besvär och möjligen resor inom länet naturligtvis måste beredas sådan ersättning, att fullt lämpliga personer för detta bestyr blefve att anlita, jemväl ataga sig, att arligen själfva efterforska och derefter afgifva berättelse om de på spridda orter inom distriktet boende gäldenärernas ekonomiska förhållanden, håller jag för min del lika sannolikt, att Diskontens arliga utgifter för dessa ombudsmannaskap skulle komma att uppgå till ganska ansevärliga belopp, som att den verkliga fördel Diskonten genom dem skulle tillskyndas i de flesta fall blefve högst ringa; äfvensom att inom kort andra Statsrevisorer skulle föreslå indragning af de föga utträttande ombudsmannaskapen. Deremot hyser jag den åsigten, att med arvoden försedda ombud i ett par landsorter, med hvilka ombud Diskontens Ombudsman i alla förefallande angelägenheter kunde sätta sig i beröring, vore för Diskonten fördelaktigt att kunna anlita, — en fråga åter, som det i förevarande memorial ej är lämpligt att närmare utveckla.

Hvad slutligen angår det yttrandet i Statsrevisorernas berättelse, att de sa mycket hellre ansett en lämpligare anordning af de atgöranden, hvilka i förevarande hänseende tillkomma Manufaktur-diskontens Ombudsman, kunna vidtagas, som, enligt hvad af Revisorernas granskning af Banko-diskontens räkenskaper framginge, någon likartad anledning till anmärkning dervid icke förefunnits, så tillåter jag mig endast nämna, det jag gjort mig fullt förvissad om, att Banko-diskontens Ombudsman i afseende på sa beskaffade osäkra fordringar, som här äro i fråga, anställer förnyade kraf mot vederbörande gäldenärer, efter omständigheterna, hvart femte, sjette, sjunde eller attonde år.

Den nadiga remissen återställes. Stockholm af Kongl. Kommers-kollegii Advokatfiskals-kontor den 5 November 1870.

Carl Rydqvist.